

Kurz Filozofie pedagogických a sociálních věd

Kurz je zaměřen na takové problémové okruhy filozofie pedagogických a sociálních věd, které se táhnou jako tenká červená nit od počátku dějin filozofie sociálních věd, ačkoli dnes mají podobu jinou. Posluchači proto budou seznámeni s těmito koncepcemi: perspektivismus, logický pozitivismus, relativismus, racionalismus, kritický racionalismus, interakcionismus, interpretativismus, objektivismus a falibilismus. V seminářích budou na příkladech z literatury jednotlivé postoje diskutovány s cílem preciznějšího a jasnějšího zkoumání kulturních a sociálních otázek, které jsou v intelektuálním prostředí pedagogických a sociálních věd aktuální. Dále bude s posluchači probírána současná podoba výzkumu, a to především podle kvalitativního diskurzu. Každý posluchač by měl být schopen po absolvování kurzu vést kritický diskurz o výše zmíněných koncepcích, o soudobých pedagogicko- sociálně vědních problémech a byl schopen myšlenkového dohledání problémů kvalitativního diskurzu v minulých vědeckých koncepcích.

Cíl kurzu: Cílem není znát nazpaměť všechny knihy všech filozofů, ani je přečíst. Výstupem pro každého by mělo být, aby si dokázal udělat představu o vztahu filozofie a pedagogiky, o vlivech filozofie na pedagogické koncepce a především na kvalitativní diskurz. Díky tomu by měl být každý posluchač schopen rozpoznat při čtení pedagogických textů i výzkumných zpráv jednotlivé vlivy a tak lépe porozumět studované látce. Dále bude řešen vztah filozofie a pedagogiky, vztah teorie a praxe, vztah politiky k teorii a praxi a současná pozice pedagogického výzkumu.

1. 3. 2007
Seznámení s kurzem Požadavky na splnění kurzu Literatura
8. 3. 2007
Vztah filozofie a edukace filozofie edukace, sociálních věd, pedagogického výzkumu a vědy. Vztah filozofie a edukace. Termín, pojem.
15. 3. 2007
Výzkum jako hledání pravdy Teorie pravdy, logika, validita, reliabilita, data, fakt, pedagogický fakt, akontabilita ped. výzkumu. Co všechno může být předmětem výzkumu: vědomosti, dovednosti, postoje. čtení: Kuhn: <i>Struktura vědeckých revolucí</i>. s. 23-45. P.Feyerabend: <i>Rozprava proti metodě</i>. Praha: Aurora, 2001. - str. 13-16, 21-34
22. 3. 2007
Cíle edukace Kurikulum, cíle, ideologie, manipulace, indoktrinace. čtení: Ivan Illich: <i>Odškolení společnosti</i>.
29. 3. 2007
Prezenční výuka není Úkol: popsat účel školy. Proč by měly školy existovat? Jaký je jejich účel?
5. 4. 2007
Pozitivismus, logický pozitivismus, post pozitivismus čtení: Kerlinger Durkheim, E.: <i>Pravidla sociologické metody</i>. Praha: 1926; str. 47-78.

12. 4. 2007
Pragmatismus, Dewey, James, perspektivismus čtení: James, W.: <i>Pragmatismus</i> . Brno: CDK, 2003. Přednáška č. II, s. 37-53. Dewey
19. 4. 2007
Interpretativismus Čtení: C.Geertz: <i>Interpretace kultur</i> (Praha: SLON, 2000), kapitola "Zhuštěný popis", s. 13-34.
26. 4. 2007
Konstruktivismus Čtení: BERGER, Peter I., LUCKMANN, Thomas. <i>Sociální konstrukce reality. Pojednání o sociologii vědění</i> . Brno: CDK, 1999. první kapitola: s. 25-33 KAŠČÁK, Ondrej. <i>Poznávanie a učenie sa v teórii radikálneho konštruktivismu</i> . In <i>Pedagogická revue</i> , 2002, roč. 54, č. 5, s. 418 – 430.
3. 5. 2007
Feminismus, relativismus čtení: Gilliganová. <i>Jiným hlasem</i> . S. 52-87. Fillagová. <i>Pedagogika</i> .
10. 5. 2007
Etika a pedagogika Morálka, etika, morální hodnoty, normy a pravidla, společenské normy jako provizorní normy, utilitarismus, Kant. Čtení: BERA <i>Ethical guidelines</i>
17. 5. 2007
Jak psát recenzi Uzavření kurzu

Pro získání zápočtu je nezbytné	
Úkoly a čtení	8 čtení + odpovědi na otázky (odevzdat vždy do úterý 24:00)
Psaní	1. úvaha (v týdnu do 29.3. - 5.4.) 2. recenze odborného článku (do 10. června 07)
Docházka	9 prezenčních hodin

Recenze: Vyberte si jeden článek z časopisu *Pedagogika*, který je založen na empirickém výzkumu (ne teoretickou studii). Článek musí být z roku 1991 - 2006. Napište jeho kritické zhodnocení ve formě odborné recenze na základě získaných poznatků z kurzu. Můžete si vybrat jen některé problémy v článku prezentované a na ty se zaměřit. Není tedy nutné a vhodné přepisovat celé pasáže textu.

Jaké otázky by Vás měly zajímat při psaní recenze? Tedy například: Prezentuje autor dostatečně výzkumné cíle a výzkumnou otázku? Odpovídá na obojí v závěru? Jsou termíny, které autor používá jasně a zřetelně definovány? Zachovává autor tyto definice v celém příspěvku? Jakým způsobem autor vede argumentaci o daném problému? Stojí na jasných a logických tvrzeních? Jakou pozici autor zastává: Je pragmatik? Pozitivist? Konstruktivist? **Proč?** Jak by se dal charakterizovat autorův přístup k pedagogickému výzkumu? V případě,

že autor svůj postoj nespecifikuje, je možné říci, že to brání pochopení článku? Každé svoje tvrzení pečlivě doložte.

Využijte možnosti nahlédnout do literatury. A to nejen do literatury věnující se způsobu psaní odborných textů, ale i do odborné literatury zaměřené na problém popisovaný v článku.

Práci v rozsahu 4 až 7 normostran (7200 až 12600 znaků) odevzdejte do **10. června 07** v dokumentu typu .rtf (preferovaná varianta) nebo .doc v odevzdávací složce níže. Doporučuji odevzdat dříve, protože je možné, že Vám bude práce vrácena k přepracování.

Literatura:

Základní:

BERGER, Peter I., LUCKMANN, Thomas. Sociální konstrukce reality. Pojednání o sociologii vědění. Brno: CDK, 1999. 216 s. ISBN 80-85959-46-1.

BREZINKA, Wolfgang. Východiska k poznání výchovy. Brno: L. Marek, 2001.

FAY, Brian. Současná filosofie sociálních věd. Praha: Slon, 2002. 324 s. ISBN 80-86429-10-5.

FEYERABEND, Paul K. Rozprava proti metodě. Praha: Aurora, 2001. 432 s. ISBN 80-7299-047-0.

GILLIGAN, Carol. Jiným hlasem. Praha: Portál, 2001. 192 s. ISBN 80-7178-402-8.

JAMES, William. Pragmatismus: nové jméno pro staré způsoby myšlení. Brno: CDK, 2003. 150 s. ISBN 8073250225.

KUHN, Thomas S. Struktura vědeckých revolucí. Praha: Oikoymenth, 1997. 208 s. ISBN 80-86005-54-2.

PELIKÁN, Jiří. Základy empirického výzkumu pedagogických jevů. Praha: Karolinum, 1998. 272 s. ISBN 80-7184-569-8.

Šanderová, Jadwiga. Jak číst a psát odborný text ve společenských vědách. Praha: Sociologické nakladatelství, 2005. 209 s.

Doplňková

BERTRAND, Yves. Soudobé teorie vzdělávání. Praha: Portál, 1998. 247 s. ISBN 8071782165.

BLECHA, Ivan, aj. Filosofický slovník. Olomouc: Olomouc, 1998. 463 s. ISBN 80-7182-064-4.

HAYDON, Graham (ed.). 50 Years of Philosophy of Education. London: IoE, 1998. 76 s. ISBN 0-85473-560-7.

HAYDON, Graham. Values, Virtues and Violence: Education and the Public Understanding of Morality. London: Blackwell. 1999. 160 s. ISBN 0631215328.

HENDRICH, Josef. Úvod do obecné pedagogiky. Praha: nákladem Profesorského nakladatelství a knihkupectví v Praze, 1946. 156 s.

HENDL, Jan. Kvalitativní výzkum. Základní metody a aplikace. Praha: Portál, 2005. 408 s. ISBN 80-7367-040-2.

KUČERA, Miloš. Školní etnografie. Přehled problematiky. Praha: PdF UK, 1992. 32 s.

MATERNA, Pavel. Svět pojmů a logika. Praha: Filosofía, 2000. 136 s. ISBN 80-7007-085-4.

MERTON, Robert K. Studie ze sociologické teorie. Praha: Slon, 2000. 288 s. ISBN 80-85850-92-3.

PATTON, Michael Quinn. Qualitative Research and Evaluation Methods. London: SAGE,

2002. 650 s. ISBN 0-7619-1971-6.
- PAUL, James L. (ed.). Introduction to the Philosophies of Research and Criticism in Education and the Social Science. New Jersey: Pearson, 2005. ISBN 0-13-042253-3.
- POPPER, Karl R. Život je řešení problémů. Praha: MF, 1997a. 288 s. ISBN 80-204-0686-7.
- POPPER, Karl R. Logika vědeckého bádání. Praha: Oikoymenh, 1997b. 620 s. ISBN 80-86005-45-3.
- PROKOP, Jiří. Škola a společnost v kritických teoriích druhé poloviny 20. století . Praha: Karolinum, 2005. 290 s. ISBN 80-246-1008-6.
- PRŮCHA, Jan, WALTEROVÁ, Eliška, MAREŠ, Jiří. Pedagogický slovník. Praha: Portál, 2003. 324 s. ISBN 80-7178-772-8.
- PHILLIPS, D. C. The Contested Nature of Empirical Educational Research (and Why Philosophy of Education Offers Little Help). Journal of Philosophy of Education, 2005, roč. 39, č. 4, s. 577 – 597.
- PRING, Richard. Philosophy of Educational Research. London: Continuum, 2000. 174 s. ISBN 0826472613.
- SEALE, Clive. Kvalita kvalitativního výzkumu. Biograf, č. 27, 2002, 30 odst.
- STRAUSS, Anselm L., CORBINOVÁ, Juliet. Základy kvalitativního výzkumu. Postupy a techniky metody zakotvené teorie. Boskovice: Albert, 1999. 228 s. ISBN 80-85834-60-X.
- SZYMANEK, Krzysztof. Terminologický slovník. Umění argumentace. Olomouc: Univerzita Palackého, 2003. 396 s. ISBN 80-244-0699-3.
- ŠVAŘÍČEK, Roman. Je zakotvená teorie teorií? In Sborník prací filozofické fakulty brněnské univerzity, Studia paedagogica U 10. Brno: Masarykova univerzita, 2005, s. 133-145. ISBN 80-210-3891-8.
- WINCH, Peter. Idea sociální vědy a její vztah k filozofii. Brno: CDK, 2004.
- ZUMR, Josef. Máme-li kulturu, je naší vlastní Evropa. Herbartismus a česká filosofie. Praha: Filosofía, 1998. 152 s. ISBN 80-7007-110-9.